

בס"ד ער"ח ניסן תשע"ז

לתלמידינו ובוגרינו היקרים שלום!

"מסביב יהום הסער..." האופן שבו הדברים מוצגים בתקשורת וודאי גורם לרבים מכם להרים גבה ולשאול מה קרה לי. אולי חלק מכם כועס, או אפילו מתבייש שלמד בעלי אצל הרב "החשוד". יש לי מחויבות כלפיכם, ועל כן מצאתי מקום להביע את דעתי בדברים קצרים המתייחסים אל הנושאים שעלו. כתבתי באופן גלוי, ישיר ואמיתי, דברים היוצאים מן הלב, בתקווה שגם ייכנסו אל הלב.

השיחה שנתתי לפני שבועיים הייתה בפני תלמידי מכינות קדם צבאיות שעומדים לפני גיוס של 3 שנים ויותר למיטב היחידות הלוחמות ולכלל צה"ל. אין חולק על כך שהבחורים האלה גיבורים ומוכנים לכל משימה צבאית שתוטל עליהם. אנו במכינות עסוקים יומם ולילה בבנין עמוד השדרה הדתי שלהם בכדי שיוכלו להחזיק מעמד כמיעוט דתי שנאמן לתורה ולמצוות בתוך מסגרת שרובה חילונית. בזמן האחרון נוספה התמודדות חדשה שלא הייתה עד כה, כפי שאפרט בהמשך.

על רקע ההתמודדויות והשינויים בשטח, יש להכין את התלמידים באופן אחר. צריך להודיע לנוער המתגייס על המצב החדש שאליו הם נכנסים ולהתריע על כך בפניהם. יש לתאר את האתגרים החדשים ולהסביר היכן יפגשו אותן.. זאת אחריותנו כראשי מכינות דתיות שהורי הציונות הדתית הפקידו בידינו את בניהם בכדי שנכין אותם בצורה הטובה ביותר לצה"ל.

על זה הייתה השיחה והיא נאמרה בכל כובד האחריות על עתיד הבנים בצה"ל. אחריות כבדת משקל ביותר היא שייכנסו הבנים לשירות כדתיים ויחזרו כדתיים. משימה זו נעשית קשה מאד בימים אלה. הדברים שהושמעו מפי בשיחה היו חלק קטן משיחה מקיפה בת שעתיים שעסקה בזכות לשרת, בשותפות ההיסטורית הגדולה של הציונות הדתית והכללית וברגע ההיסטורי המורכב שאנו עומדים בתוכו, שלצערנו יכול בקלות לנתק את החיבור הזה. מתוך האחריות להמשך החיבור והשותפות שלנו עם מדינת ישראל וצה"ל, הבנים צריכים להיות חזקים יותר מבעבר. לזה הוקדשה השיחה כולה.

בכל הדוגמאות, עקירת שם שמיים מהמשפט הופכת את משמעותו. להלן דוגמאות מתוך השיחה:

א. "כשהבחורים 'חמים' עליהם לקחת בחורות 'חמות'" – בבית המדרש כל אחד יודע, ואמרת זאת במפורש בשיחה, שהחום מתייחס לאהבת ד', לדבקות בד', ברגשות חמים כלפי התורה ויראת שמיים, בין אצל בנים ובין אצל בנות. כשעוזבים את הלימוד והולכים לצבא או לשירות לאומי, חום אהבת ד' עלול להצטנן עם הזמן והדתיות עלולה להיחלש. באותו מעמד המלצתי על נישואין בזמן ששניהם מלאי אהבת ד' כדי שיקימו בתים נאמנים בישראל. הביטוי, בעקירת שם שמיים ממנו, קיבל משמעות של פריצות וליצנות.

ב. "נכנסת יהודייה ויוצאת לא יהודייה, לא במובן הגנטי" – בבית המדרש כולם מבינים ש'יהודייה' במלוא המובן, הכוונה לדתייה עד הסוף ולא לדתיות שנחלשת עד שעוזבים את הדת, מה שקרוי 'דתל"ש'. המשמעות היא בהקשר דתי, שזו הבעיה המרכזית בגיוס בנים

ובנות לצבא. הביטוי, כשעוקרים ממנו את המשמעות הדתית, מתפרש שמי שמתגייסת נעשית גויה, וזו כמובן שטות גמורה שאין קשר בינה לבין הנאמר.

ג. "תלכי לקרקל מי ירצה להתחתן איתך" – הדאגה שלנו היא ליראת שמיים של הבנים והבנות בתהליך ההשתלבות בחברה הכללית. הליכת בנות לגדוד לוחם עלול לפגוע הן באופי הנשי והן ביראת שמיים, ומכיוון שבדת היהודית שמירת הנשיות, הצניעות והדתיות הם ערכים מרכזיים בבחירת בת זוג, יש לזה השלכות ביחס לזוגיות ובניין הבית. בחור ירא שמיים יחשוש להפגש עם בחורה ששרתה בגדוד לוחם מפני ששם, בדרך כלל, אין אפשרות להזהר מאיסור נגיעה ומאיסור ייחוד. כל מי שאכפת לו מהבנות ועתידן צריך להתריע משום שהבנות לא תמיד יודעות את המחירים של השירות הצבאי. דברי לא התייחסו לבנות חילוניות כלל וכלל.

שאלה: אם כל הבעיה היא הפרשנות המסולפת שנתנו לדברים בתקשורת, מדוע ההתנצלות?
תשובה: התנצלתי על הסגנון, כלומר על הזלזול בבנות הלוחמות. גם אם אני חושב שהן טועות ושמה שעושים להן זה נורא, ואני חושב שצריך לצעוק ולבכות על זה, מכל מקום לא נכון לזלזל בהן, ובזה שגיתי.

מעלת האישה

הנושא המרכזי שדנים בו הוא "יחסי המזלזל בנשים". **אין לכך דבר עם השקפת עולמי.** עבורי, האישה זה הסטארט-אפ הטוב ביותר שברא הבורא בעולם. על כך מברכת האישה "שעשני כרצונו". זו אריסטוקרטיה רוחנית, זו המתנה הגדולה ביותר שהביא הבורא לעולם. האישה מביאה את חכמתה הייחודית, את כישרון הבאת החיים ובנינם, יציקת היסודות הטבעיים והיחס העדין והמוסרי בחינוך הילדים. יש בה אוצרות חיים ייחודיים שאין בשום נברא אחר. מובן שאין זה סותר את הבאתה לידי ביטוי את כשרונותיה ויכולותיה הגדולים בשאר תחומי החיים. מאז ומעולם אני מעביר שיעורים בזוגיות ובניין הבית, ואני מקפיד ללמד את הבנים שהנושא אינו "מעמד האישה" ביהדות, אלא "מעלת האישה" ביהדות, כבודה של האישה.

לקיחת דברי למקום שבו אני מזלזל או בז לנשים הוא ההיפך מכל השקפת עולמי. הסוגיה שממנה נוצרה הרגשה זו היא היחס ללוחמות בצה"ל. בהיותי נאבק על כבודה של האישה, מעלתה ושמירת עולמה הפנימי, אני רואה איך רומסים את כבודה, צניעותה ונשמתה של האשה ואני זועק. כבודן של הנשים נרמס! איני עוסק בשאלה אם יש לאישה זכות לעשות את מה שהיא רוצה, אלא בשאלה מהו כבודה של האישה: האם כבודה הוא להיות כמו איש או שמא כבודה הוא בשמירת מעלתה וכבודה הייחודיים לה, וביטוי יכולותיה הרבות בלי לפגוע בנשיותה?

התנועה הפמיניסטית נטלה בעלות ובלעדיות על מעמד האישה עפ"י השקפת עולם שאינה עולה בקנה אחד עם היהדות. היא יצרה תודעה כאילו היא זו ששומרת על כבודן ומעמדן של הנשים, וממילא כל מי שיוצא נגדה בעצם יוצא נגד הנשים. הנשים נלקחו בשבי ע"י תנועה זו. בזעקתי, אני מנסה להציל את הבנות מהשבי הפמיניסטי ולהיאבק על כבודן כנשים עפ"י היהדות, וכנגד הפגיעה בכבודן ע"י הליברליות. הם טוענים שמי שמדבר נגד הפמיניסטיות נעשה שותף לפגיעה בנשים, ואני טוען להיפך: מי שמדבר נגד הפמיניסטיות משחרר את הנשים מהשבי הפמיניסטי ונלחם למען מעלתן וכבודן של הנשים!

לגופו של עניין, אסביר את תפיסתי ביחס לסוגיית גיוס בנות דתיות לצה"ל.

הבנות הדתיות – בעד שירות לאומי ונגד שירות צבאי

מדוע יש הבדל בין בנות דתיות לבין בנות חילוניות?

יש להפריד בין התרומה הביטחונית של הבנות לבין השמירה על זהותן הדתית בצבא. אנו נותנים ערך ומקום בעל חשיבות עליונה לשמירת זהותה הדתית של הבת.

בעבר, הבנות הדתיות שירתו רק ביחידות צבאיות סמי אזרחיות, כמו מורות חיילות, מש"קיות חינוך, וכדומה. היו רבנים שהתנגדו גם לזה והיו שצידדו בכך, אך באופן כללי איש בציונות הדתית לא עמד ומחה על כך. זאת משום שלא הייתה סתירה בין הצורך הביטחוני לבין שמירת ההלכה ע"י החיילות. מלבד השירות הביטחוני, הבנות הדתיות מצאו מקום לתרום את תרומתן במקום משמעותי אחר – בשירות הלאומי.

מזה עשרות שנים רוב הבנות הדתיות שותפות בתרומה למדינה במסגרות השירות הלאומי בכל תחומי החיים והחברה, בחיזוק החלקים החלשים בחברה ובכל מקום שיש צורך. הבנות תרמו במסגרת זו באופן מעורר כבוד והערכה, וכל הצדדים הרוויחו: גם החברה שנתרמה וגם הבת שתרמה ושמרה על זהותה הדתית. דא עקא, 4 תהליכים יצרו תהליך הולך וגובר אצל בנות דתיות להתגייס לצבא ליחידות נוספות ולא רק לשירות הלאומי:

א. יש בנות החושבות שהשירות הלאומי לא מציע להם אתגרים מספקים.

ב. פתיחת מקצועות רבים בצבא שמאפשרים לבנות לממש את כישרונותיהן ויכולותיהן; במקביל לתעמולה של הצבא שקורא לבנות דתיות להתגייס לכל היחידות, תוך הבטחה שמבחינה דתית ישמרו על זכויותיהן הדתיות (במסגרת התפיסה הפמיניסטית החדשה).

ג. הערצה לבנים הלוחמים המצטיינים; מיתוסים של לוחמים עטורי זכויות יצרו אצל הבנות רצון עז להיות שותפות עם מה שהחברה הדתית מעריצה

ד. יחס אמביוולנטי אצל הרבנים והרבניות ביחס לשירות בצבא. מצד אחד לא מתגייסים, אך מצד שני אמירות של "מי שמתגייסת אנחנו נחזק אותה". במצב כזה, כשמופעלים לחצים אדירים לגיוס ומצד שני אין רוח מתנגדת, אין פלא שבנות רבות רוצות להתגייס.

הדבר מחייב דיון ציבורי בסוגיה כבדת משקל זו, ואביע בה את עמדתי.

1. **שמירת הזהות הדתית** – הנושא הראשון הוא היחס בין המימוש העצמי של הבת, כלומר הוצאה לפועל של כישרונותיה ויכולותיה מצד אחד, לבין שמירת זהותה הדתית מצד שני. לא בכל המקצועות יש התאמה בין המימוש העצמי של הבת לבין זהותה הדתית. מתח זה אינו שייך רק לצבא אלא קיים גם באזרחות.

באופן כללי, הצבא מתחלק לכמה מקצועות ביחס למתח הזה:

א. מקצועות בעלי אופי אזרחי (מורות חיילות, קורס נתיב, "נערי רפול", וכדומה);

ב. מקצועות צבאיים בדומה לתצפיתניות, מודיעין, וכדומה;

ג. מקצועות קרובים לחימה כגון גדודי פיקוד העורף, אב"כ; וגדודי הלחימה המעורבים, כגון "קרקל".

עפ"י הסדר הזה עולה מדרג הבעייתיות שיש בפגיעה בצניעות ובזהות הדתית. במקצוע הראשון הפגיעה היא קטנה והבת צריכה להתמודד עם סביבה חילונית, וזה תלוי בחוסן הדתי שלה. במקצוע השני, ביחידות מעורבות של בנים ובנות יש בעיות צניעות. הערבוב, אופי היחידה והחיים המשותפים האינטנסיביים יוצרים קושי גדול בשמירת ההלכה במסגרת החילונית. במקצוע השלישי יש פגיעה קשה בבנות בכל המישורים: פגיעה בהלכה ואיסורי ייחוד ומגע, כמו אצל הבנים.

כל זמן שבנות השתתפו בתחום הראשון, איש לא מחה או צעק. גם כאשר הלכו בודדות לתחום השני עדיין לא מחו. אבל מרגע שמתרחש סחף כולל שמעורבבים בו אג'נדות אידיאולוגיות, המחיר של אובדן הזהות הדתית, אצל חלק לא קטן של הבנות, הוא שאלה של זמן ולא שאלה של האם. גם כשבנים דתיים נמצאים לבד בצבא, כמו בוגרי המכינות, זו בעיה קשה, והתוצאות ידועות. יש בעיות של אובדן זהות ברמות השונות, בגלל הקושי הגדול לשמור על זהות דתית בחברה כללית. לא במקרה רוב הדתיים הולכים להסדר שבו השירות הוא בקבוצה דתית, ולא למכינות. אלא שאצל הבנות כולן מתגייסות כמו המכינות, והמחיר הדתי יהיה בהתאם.

2. **אין עמידה בהבטחות** - בעיה נוספת היא שבירת האמון ע"י הצבא. הצבא הבטיח הבטחות לדתיים בתחום הדת, וגם קיים לתקופה מסוימת. אך כעבור מספר שנים, כשמציאות הדתיים הפריעה לאג'נדות השוויוניות הפמיניסטיות, הצבא כבר אינו עומד בהבטחות ובסיכומים שסוכמו עמו. ממילא, אעפ"י שהיום הצבא מבטיח לבנות הדתיות לשמור על זכויותיהן הדתיות, אנו יודעים שזה משום שהוא מעוניין בגיוסן. אולם יש חשש כבד שהזכויות שלהן יופרו למרות ההבטחות שהצבא מבטיח היום. דבר דומה היה עם ההבטחה לחרדים ששירתו כטכנאים בחיל האוויר, והובטח להם שלא יהיו נשים במסגרות שבהן יעבדו. ההשתלבות הייתה טובה, אך אח"כ הוחלט שזה פוגע בערך השוויון והפרו את ההבטחה. רב חיל האוויר דאז שהיה אחראי לתיאום ולתנאים הודיע מיד על התפטרותו עקב הפרת ההסכמים.

3. **המניע לגיוס ותוצאותיו** – בנות רבות אומרות שהן מתגייסות בגלל אידיאלים, תרומה למדינה ורצון להשתלב בעם ישראל. מניעים אלה נפלאים ויקרים, אבל בסוגיית ההשתלבות בחברה בכלל ובצבא בפרט, השאלה אינה רק המניע אלא מה תוצאות המהלך. השאלה האם ניתן להבטיח שהבת תשמור אורח חייה לפי הלכות התורה, בזמן שהיא לבד במסגרת הכללית – היא שאלה קשה.

4. **הרבנות הראשית פסקה** שאסור לבנות להתגייס לצבא, אולם היא הסכימה שבמקרים חריגים בת שמעוניינת בכך תשאל את הרב שלה באופן אישי כדי לקבל היתר.

שאלה: לפי דברך יש למנוע מהבנות את ההשתלבות במדינה גם באזרחות. מה ההבדל בין ההשתלבות באזרחות לבין ההשתלבות בצבא?
תשובה: יש שלושה הבדלים עקרוניים בין הצבא לבין האזרחות:

- א. במסגרת הצבאית נמצאים יחד 24/7. לא חוזרים הביתה בסוף היום למשפחה ולקהילה כמו במסגרת האזרחית.
- ב. במסגרת הצבאית הבת היא בודדה במסגרת הכללית של חילונים וחילוניות בגילאים שבהם המתח גדול, הקרבה והאינטימיות גדולים והקשר הוא יומיומי. כל זה מקשה מאד על שמירת עצמאות דתית וצניעות, מה שאין כן במסגרת האזרחית.
- ג. החשוב מכל: כאישה נשואה הכל נראה אחרת. יש שותף אמיתי לכל האתגרים. תא משפחתי חזק ואוהב מאפשר להביא לידי ביטוי הרבה מאד יכולות וכישרונות ללא חשש, מה שאין כן כרווקה.

שאלה: לפי התיאור שלך את הקושי בשמירת הזהות הדתית במסגרת החילונית הכללית, גם בניס צריכים להימנע מכך. מה ההבדל בין הבנים לבנות?

תשובה: המשקל שבין המצוות שונה. מצוות המלחמה מוטלת על הבנים באופן מוחלט, "דרכו של האיש לכבוש". האחריות על הביטחון מוטלת על כתפיו של האיש, וזו מצווה גדולה. לכן אנו עושים כל מאמץ לקיים מצווה זו תוך הכשרת הבנים להתמודדות עם הסביבה, כדי שלא יאבדו את זהותו הדתית. מאידך, הבנות לא מצוות במצוות המלחמה באותו אופן כמו הבנים. יש שמצטטים את המשנה ופסק הרמב"ם שבמלחמת מצווה יוצאת גם כלה מחופתה, אך זה רק בפיקוח נפש גמור ובמקום שאין איש, כגון במלחמת תש"ח. אולם כיום האיום הקיומי נחלש מאד והצורך ההכרחי דווקא בבנות קטן (אלא אם כן אג'נדות פמיניסטיות דוחפות לגיוס בשם השוויון). מנגד, האחריות הכבדה לשמור על כך שהתא המשפחתי יוקם מתוך צניעות, טהרה ויראת שמיים ויחנך כך גם את הדורות שאחריו – היא קריטית. במשקלים אלה, לא נכון לסכן תכונות אלה, ועל כן אין עניין לראות את תרומתה דווקא בצבא אלא בשירות הלאומי.

ישאלו השואלים: הרי גם בשירות הלאומי יש בעיות? ולעומתם אענה: אכן יש בעיות, אבל הסיכון הרוחני נמוך לאין ערוך. כמו כן, תמיד הבת יכולה לעזוב את המקום הבעייתי. זו אינה מסגרת צבאית כל מי שאכפת לו מעתידן של הבנות – צריך הדבר להדיר שינה מעיניו.

לסיכום, לא חל שום שינוי בתפיסת העולם שלי ושל המכינה. תפיסת עולמנו היא ברורה: הרב סדן ואני מחנכים יחד כבר 30 שנה ונמשיך לחנך להשתלבות ושותפות בחברה הישראלית ובצה"ל, מתוך אהבה גדולה לעם כולו על גווניו השונים ולמדינה, כחלק מתהליך שיבת ציון. זו זכות גדולה של כולנו להיות חלק מכך.

אני קשוב לכל שאלה ותובנה שלכם ואשמח להפגש אתכם בהמשך,
בציפייה לישועה ובברכת חג חירות שמח,
יגאל לוינשטיין